

Висновки

1. Належна мотивація до навчання залежить від правильного вибору майбутньої професії, вміння розподіляти час, від зацікавленості у вивченні предмета, працелюбності та широти кругозору студента.

2. Позитивна мотивація є визначальною складовою якісного опанування професійних знань і практичних навичок. Завдання викладачів – усіма педагогічними заходами формувати і підтримувати достатній рівень мотивації під час навчання студентів. Виконання цього завдання в умовах кредитно-модульної системи освіти забезпечить підготовку лікарів високої кваліфікації.

Перспективи подальших досліджень. Планується вивчення впливу на мотивацію студентів до навчання впровадження освітньо-виховної концепції в організацію кредитно-модульної системи освіти при опануванні загальної хірургії.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В.П. Особливості кредитно-модульного принципу вивчення клінічної дисципліни «загальна хірургія»: перші результати та проблеми в світі досвіду кафедри / В.П. Андрущенко, Д.В. Андрущенко // Медична освіта. – 2010. – №3. – С.7–8.
2. Глушко Л.В. Удосконалення якості підготовки лікарів в умовах болонського процесу / Л.В.Глушко, Н.В.Чаплинський, Н.З.Позур // Медична освіта. – 2011. – №4. – С.47–48.
3. Запорожан С.Й. Аналіз складових навчальної інформації при вивченні предмета «загальна хірургія» / С.Й.Запорожан, П.О.Герасимчук // Медична освіта. – 2012. – №3. – С.33–34.
4. Москаленко В.Ф. Досвід навчання студентів за європейською кредитно-трансферною системою в НМУ імені О.О.Богомольця як основа для підвищення якості медичної освіти / В.Ф.Москаленко, О.П.Яворовський, Л.І.Остапук // Медична освіта. – 2010. – №2. – С.60–62.
5. Мороз В.М. Модернізація вищої медичної освіти в контексті болонської конвенції – ідея, мета та реалії / В.М.Мороз, Ю.Й.Гумінський, Л.В.Фоміна // Медична освіта. – 2012. – №2. – С.42–44.
6. Півторак К.В. Формування особистості та мотивації до навчання у студентів медичного університету / К.В. Півторак, І.В.Феджага // Медична освіта. – 2011. – №4. – С.28–31.
7. Унгурян Л.М. Застосування тестової системи оцінки знань у навчальному процесі / Л.М.Унгурян, М.С.Образенко // Медична освіта. – 2011. – №3. – С.20–22.

КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ПРОДУКТИВНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНИХ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК НА ЕТАПІ МЕДИЧНОЇ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Ліхачов В. К., Шиманська Я. В., Тарановська О. О., Добровольська Л. М., Макаров О. Г.

Українська медична стоматологічна академія

Доведено, що одним із найефективніших засобів підвищення ефективності пізнавальної активності студентів є використання в навчальному процесі післядипломної освіти інтерактивних технологій навчання. При інтерактивній технології (кейс-технології) відбувається вироблення знань, а не засвоєння готових знань. Відповіді на запитання необхідно знаходити самостійно.

Ключові слова: інтерактивні технології навчання, кейс-метод, післядипломна освіта, лікар-курсант, медична освіта.

One of the most effective means of increasing the efficiency of students' cognitive activity is the use of interactive learning technologies in the postgraduate education process. With interactive technology (case-study), there is the development of knowledge, rather than mastering the ready-made knowledge. Students should find answers to the questions on their own.

Keywords: interactive learning technologies, case-study, postgraduate education, medical education, resident.

Актуальність. Важливе завдання сучасних закладів вищої освіти – запровадити компетентнісний підхід у освіті, який передбачає формування узагальнених і ключових прикладних предметних умінь та практичних навичок [3;8]. Результативне заняття має не лише формувати глибокі й міцні знання, а й умінь використовувати їх у різних ситуаціях, самостійно здобувати знання, формувати досвід у розв'язанні проблем. Лише за наявності активної зацікавленості лікарів у навчальному процесі, високої мотивації, усвідомлення потреби в засвоєнні знань та вмінь можна одержати найкращі результати в розв'язанні ситуативної проблеми в реальності. Задля активізації пізнавальної діяльності лікарів-курсантів ефективним є застосування інтерактивних методів навчання [6;7].

Особливість інтерактивних технологій полягає в тому, що в ході навчання здобувачі освіти мають можливість аналізувати те, що вони знають, розуміють і думають із цього приводу, вчать критично мислити, розв'язувати складні проблеми на основі аналізу обставин та отриманої інформації, зважувати альтернативну думку, приймати продуктивні рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими колегами щодо проблеми, яку розв'язують, відстоювати власну думку [1].

Одна з інтерактивних технологій, яка використовується у всьому світі, – це кейс-технологія [7;9]. Цінність кейс-технології полягає в тому, що вона одночасно відображає не тільки практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти для її розв'язання.

Історія цієї методики починається ще з XVII століття, коли теологи брали з життя реальні випадки й аналізували їх, навчаючи своїх студентів. Батьківщиною сучасної кейс-технології стала Школа бізнесу Гарвардського університету, де кейс-метод уперше був застосований у 1910 році. В Україні він став поширюватись у другій половині 90-х років XX століття як пізнавальна акселерація в процесі вивчення природничих наук [2].

У перекладі з англійської *Case* означає: ситуація, випадок, казус; у низці випадків – їх поєднання (у нашому варі-

анти – набір практичних ситуацій, які мають вивчати студенти). Отже, кейс-метод, або метод конкретних ситуацій, – це відтворення проблемної ситуації на основі даних реальних ситуацій життя і розв'язання конкретних завдань.

Проблема запровадження кейс-технологій у практику вищої школи зумовлена двома тенденціями:

– *перша* впливає із загальної спрямованості розвитку освіти, її орієнтації не стільки на отримання конкретних знань, скільки на формування професійної компетентності, умінь і навичок розумової діяльності, розвиток здібностей особистості, уміння опрацьовувати великі масиви інформації;

– *друга* впливає з розвитку вимог до якості фахівця, який мусить володіти необхідним набором компетенцій, що дають змогу організувати пошук оптимальних рішень у різних ситуаціях [7].

Мета статті – осмислити суть кейс-методу з методологічних позицій, проаналізувати навчальний потенціал кейс-методу під час викладання на етапі післядипломної освіти.

Класифікація типів і видів кейсів представлена в табл. 1.

Таблиця 1
Класифікація кейсів

Критерії	Види кейсів
За типом і спрямованістю	• навчальні • аналітичні • дослідницькі • систематизуючі • прогностичні
За структурою	• структурований кейс (містить мінімум інформації, завжди має оптимальне розв'язання) • "нариси" (містить кілька сторінок тексту і додаток) • великі неструктуровані кейси (містить багато докладної інформації, іноді зайвої) • кейси – "першовідкривачі" (працюючи з ними, викладач має запропонувати яке-небудь нове розв'язання)
За видом представлення	• у паперовому вигляді (надруковані: можуть містити графіки, таблиці, ілюстрації, діаграми) • мультимедіа-кейс (може містити фільм) • відео-кейс (може містити відео- чи аудіоматеріали)
За змістом	• практичні кейси, які відображають абсолютно реальні життєві ситуації • навчальні кейси, основним завданням яких виступає навчання • науково-дослідні кейси, орієнтовані на виконання дослідницької діяльності
За складністю	• ілюстровані навчальні ситуації-кейси, мета яких – на конкретному практичному прикладі навчити студентів алгоритму • прийняття правильного рішення в певній ситуації • навчальні ситуації-кейси з формуванням проблеми, в яких описана ситуація в конкретний період часу, виявляються і чітко формулюються проблеми • самостійне прийняття розв'язання даної проблеми; • навчальні ситуації-кейси без формування проблеми, в яких описана складніша, ніж у попередньому варіанті, ситуація • оцінка суспільної думки, дій органів влади і т.п.; мета – самостійно виявити проблему, вказати альтернативні шляхи її розв'язання з аналізом наявних ресурсів • прикладні вправи, в яких описана конкретна ситуація • пропонується знайти шлях виходу з неї; мета – пошук шляхів розв'язання проблеми [2]
За обсягом	• повні кейси (в середньому 20-25 с) призначені для праці в групі впродовж кількох днів • стислі кейси (3-5 с) – для роботи безпосередньо на занятті, передбачають загальну дискусію • міні-кейси (1-2 с), як і стислі кейси, призначені для розбору в аудиторії, часто використовуються як ілюстрація до того, про що йдеться на занятті
За наявністю сюжету	• сюжетні кейси зазвичай містять розповідь про події, що відбулися, включають дії осіб і організації • безсюжетні кейси зазвичай приховують сюжет, тому що чітке відображення сюжету значною мірою розкриває розв'язання
Типологія European Case Clearing House (ECCN) [6]	• <i>кейси-випадки</i>. Це дуже короткі кейси, що описують один випадок. Такого типу кейси можуть використовуватися під час лекції для демонстрації того чи іншого поняття або як тема для обговорення • <i>допоміжні кейси</i>. Провідна мета – передати інформацію. Це значно цікавіше, ніж традиційне читання або вивчення роздаткового матеріалу • кейси-вправи. Дають студентів можливість застосувати певні прийоми і широко використовувати матеріал кейсів, коли необхідний кількісний аналіз • кейси-прикладі. При згадуванні слова «кейс», звичайно, на думку спадає саме цей тип кейсів. Студентів необхідно проаналізувати інформацію з кейсу і виявити найважливіші зв'язки між різними складовими • комплексні кейси – описують ситуації, де значущі аспекти заховані у великій кількості інформації, частина якої несуттєва • кейси-рішення. Студентам необхідно вирішити, що вони робитимуть в обставинах, що склалися, і сформулювати план дій [6]

Відповідно до цілей і завдань процесу навчання	• кейси, що навчають аналізу й оцінюванню • кейси, що навчають розв'язанню проблем і прийняттю рішень • кейси, що ілюструють проблему, розв'язання або концепцію в цілому
Залежно від того, хто виступає суб'єктом кейсу	• особистісні кейси, в яких діють конкретні особи, керівники, менеджери • організаційно-інституційні кейси, в яких діють організації, підприємства, їхні підрозділи • багатосуб'єктні кейси охоплюють кілька діючих суб'єктів
Відповідно до цілей, на які спрямоване використання кейс-методу	• кейс-потреби; • кейс-вибір; • кризовий кейс; • конфліктний кейс; • кейс-боротьба; • інноваційний кейс [7]

Під час складання кейсу треба дотримуватися певних вимог [4]:

- за тематикою кейси мають бути пов'язаними з матеріалом, що вивчається;
- мати відповідний рівень складності;
- передбачати розгляд проблем, із якими зазвичай стикаються спеціалісти в розрізі своєї кваліфікованої діяльності;
- провокувати дискусію, вдосконалювати практичні навички;
- мати кілька рішень і спрямовувати на пошук відповідних шляхів розв'язання тієї чи іншої проблеми.

Зміст кейсу залежить від його типу, але є обов'язкові складові: назва кейсу; актуальність кейсу; навчальні цілі кейсу; опис навичок і вмінь, які формує кейс; опис кейсу; завдання для практичного виконання кейсу; запитання для обговорення.

Для формування завдання використовують такі кейс-технології: метод ситуаційного аналізу; метод інциденту; метод розбору ділової кореспонденції; ігрове проектування; метод ситуаційно-рольових ігор; метод дискусії, суть яких наведена на схемі 1.

Робота викладача з аудиторією над кейсом охоплює кілька етапів [2].

I етап – вступне слово викладача, формулювання основних питань з кейсу;

II етап – об'єднання студентів у групи;

III етап – робота лікарів у складі груп;

IV етап – презентація рішень кожної групи;

V етап – загальна дискусія, обговорення, запитання;

VI етап – виступ викладача, його аналіз групової роботи над кейсом, оцінювання якості роботи кожного учасника групи.

Аби об'єктивно оцінити роботу над кейсом, слід виділити критерії.

– Участь у роботі групи: участь у розв'язанні проблемної ситуації (може визначатися самими членами цієї групи як коефіцієнт трудової участі кожного студента); презентація проекту розв'язання групи в процесі обговорення.

– Активність кожного учасника групи в обговоренні кейсу: аргументовані пропозиції щодо розв'язання проблемної ситуації; уміння чітко, логічно викладати власну позицію в процесі обговорення.

– Самостійна підготовка до заняття: уміння проаналізувати конкретну ситуацію (з висновками, проблемами, запитаннями).

– Підготовка додаткових теоретичних завдань (реферати, огляди, першоджерела).

Компетентності, які розвиває кейс-технологія:

– здатність до аналізу і синтезу (вміння класифікувати, виділяти суттєву та несуттєву інформацію, аналізувати, мислити чітко і логічно);

– здатність до застосування практичних навичок;

– здатність до застосування творчих навичок (генерація альтернативних рішень, розвиток креативності);

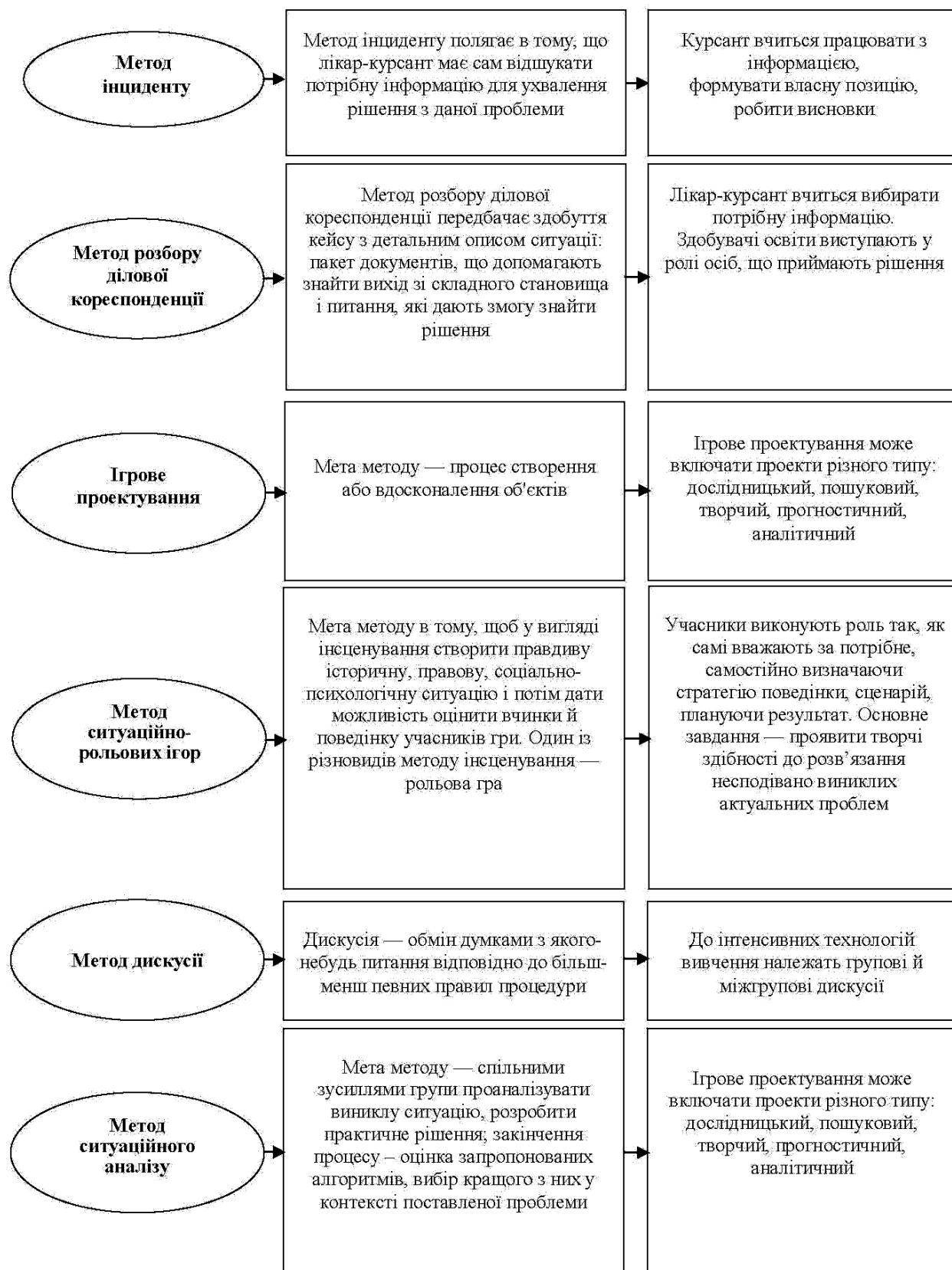
– здатність до комунікації (вміння вести дискусію, переконувати, працювати в команді, захищати власну точку зору);

– здатність до дії й оцінювання власних дій (уміння слухати, контролювати себе, аргументувати протилежні думки тощо).

Висновки. Кейс-технологія, як і інші інтерактивні методи навчання, викликає зацікавленість. Застосування кейс-технологій забезпечує досягнення загальних цілей навчання: з одного боку, стимулює індивідуальну активність кожного учасника групи, формує позитивну мотивацію до навчання, зменшує кількість «пасивних» і невпевнених у собі студентів, забезпечує високу ефективність навчання, розвиває творчі здібності, а з іншого – дає можливість викладачу самовдосконалюватися, діяти і мислити інакше, оновлювати власний творчий потенціал.

Схема № 1

Суть методів кейс-технології

Список використаної літератури

1. Волкова Н.П. Педагогіка : навч. посіб.; вид. 2-е / Н. П. Волкова. – К.: Академвидав, 2007. – 616 с.
2. Долгоруков А. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения [Електронний ресурс].
3. Максименко С. Д. Педагогіка вищої медичної освіти / С. Д. Максименко, М. М. Філоненко // [текст] : підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 288 с.
4. Михайлова Е. А. Кейс и кейс-метод: процесс написания кейса / Е. А. Михайлова // Маркетинг. – 1999. – № 5. – С. 113 – 120.
5. Ситуационный анализ, или Анатомия кейс-метода ; под ред. д-ра социол. наук, проф. Сурмина Ю. П. / Ю. Сурмин, А. Сидоренко, В. Лобода [и др.]. – К.: Центр инноваций и развития, 2002. – 286 с.
6. Сурмін Ю. Кінець епохи «старанних відмінників». Кейс-метод як засіб якісного оновлення української освіти / Ю.Сурмін //Синергія.–2001.–№2 - 3. – С.27 - 33.
7. Філоненко М. М. Методика викладання у вищій медичній школі на засадах компетентісного підходу/ М. М. Філоненко : методичні рекомендації для викладачів та здобувачів наукового ступеня доктора філософії (PhD) ВМ(Ф)НЗ України. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 88 с.
8. Шляхи удосконалення післядипломної освіти лікарів акушерів-гінекологів / В. К. Ліхачов, О. О. Тарановська, Л. М. Добровольська [та ін.] // Вісник проблем біології і медицини. – 2018. – Вип.4, т. 1 (146).– С.150-152.
9. Ягоднікова В.В. Кейс-метод як форма інтерактивного навчання майбутніх фахівців [Електронний ресурс] / В.В. Ягоднікова. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Pedagogical/25496.doc.htm.

ВИБІР ПРОФЕСІЇ ЛІКАРЯ – ПЕРСПЕКТИВИ І ТРУДНОЩІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Локес К.П., Аветіков Д.С.

Українська медична стоматологічна академія

Постійна потреба медичних установ у висококваліфікованих кадрах зумовлює розвиток вищої медичної освіти в Україні. На вибір професії лікаря впливає велика кількість чинників, які зумовлюють необхідність формування світогляду майбутніх лікарів.

Ключові слова: вища медична освіта, світогляд майбутніх лікарів.

The constant need of medical institutions in highly skilled personnel determines the development of higher medical education in Ukraine. The choice of the medical profession is influenced by a large number of factors, which determines the need to shape the outlook of future doctors.

Keywords: higher medical education, outlook of future doctors.

У сучасному суспільстві популярність і престижність професії залежать від багатьох чинників. Особливу вагу мають засоби масової інформації, які потужно впливають і на вибір майбутньої професії. А оскільки лікар – не тільки професія, а й покликання, то для становлення лікаря необхідна не лише освіта, а й певні внутрішні якості людини. При цьому професія лікаря залишається однією із найбільш важливих у сучасному суспільстві [2].

У своїй медичній практиці майбутні спеціалісти долають низку труднощів у взаємодії лікаря і пацієнта, які ускладнюються такими обставинами:

- підвищенням рівня вимог до лікарів із боку пацієнтів унаслідок зростання правової грамотності та загального рівня освіти населення;
- очікуванням пацієнтом індивідуалізованого підходу до вибору лікування;
- впливом засобів масової інформації та мережі Інтернет, унаслідок якого лікар розглядається як механічний виконавець рекомендацій, причому низький рівень довіри з боку пацієнта змушує лікаря переконувати в доцільності призначеного лікування;
- завищенням очікувань пацієнта, переконаного, що прихід до лікаря вирішить усі проблеми зі здоров'ям;
- ускладненням технологій діагностики і лікування;
- невдоволенням соціальною політикою держави, що виражається в пред'явленні численних претензій пацієнта до лікаря;
- збільшенням кількості бюрократичних процедур і введенням додаткової звітності;
- порушенням лікарями правил медичної етики [1; 3].

Оскільки лікарська діяльність передбачає професійне й емоційне включення в проблеми пацієнта, то лікарі дедалі сильніше відчувають незахищеність і посилення негативного ставлення з боку пацієнтів. Таким чином, формування нової моделі взаємодії лікаря і пацієнта – моделі інформованої згоди – сповільнюється через низьку готовність населення брати на себе відповідальність за своє здоров'я, ускладненням документообігу, високим рівнем недовіри до лікаря.

Постійна потреба медичних установ у висококваліфікованих кадрах зумовлює розвиток вищої медичної освіти в Україні. До найбільш значущих чинників належать потреба у висококваліфікованих медичних кадрах; посилення впливу медицини на життя людей; упровадження інновацій і розвиток технологій у галузі медицини; зростання популярності медичної професії в суспільстві [3].

З постійним удосконаленням методів діагностики і лікування, з упровадженням інноваційних технологій виникає потреба в оновленні теоретичної бази закладів вищої медичної освіти. Потужним поштовхом у розвитку вищої медичної освіти, зокрема стоматологічної, стало впровадження в навчальний процес новітніх технологій, таких як дистанційне навчання і міждисциплінарна інтеграція. Ці засоби навчання певною мірою покращують сприйняття і запам'ятовування навчального матеріалу, розширюють можливості академічної мобільності студентів. Але не можуть повністю розв'язати проблеми стоматологічної освіти на сучасному етапі, оскільки не вирішують питань